

HUIZENVERNUMMERING

Rinus Suijkerbuijk

Ten behoeve van historisch onderzoek is een lijst vervaardigd waarop van nagenoeg alle woningen in Houthem naast het huidige huisnummer ook de vorige benaming en nummering is weergegeven, met opgave van vernummerdatum c.q. datum van ingebruikname; ook de naam van een bewoner op die vernummerdatum is opgenomen.¹

Hoe kwam die lijst tot stand en wat is het nut van die lijst?

Toen de Franse troepen in 1796 het Rijnland inlijfden en Keulen tot departementshoofdstad maakten, werden ook daar de Franse wetten van kracht. Onderdeel daarvan was de grondige inventarisatie van personen (invoering van de burgerlijke stand) en goederen. Bij die (volks)telling trokken overheidsdienaren van pand tot pand, gaven het een nummer en namen de gegevens van de bewoners op in die, plaatselijk doorlopende, nummering. Zo troffen zij in het pand **4711** lieden aan die ook nu nog faam genieten wegens de productie van het beroemde Keulse reukwater. Dat pand 4711 is inmiddels veelvuldig hernoemd en hernummerd en staat nu officieel bekend als Glockenstrasse 5, maar de firma voert nog steeds Glockenstrasse No. 4711, waar thans het 'reukwater'-museum huist, als adres op.

Na het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden bleef de Franse wetgeving gehandhaafd. Na enige tijd, in 1829, had de overheid opnieuw behoefte aan een grondige herinventarisatie en werd wederom een volkstelling uit-geschreven, die zich daarna om de tien jaar zou herhalen.

Die volkstellingen werden aangegrepen om ook de nummering van de huizen aan te passen. Huizen die sinds de vorige volkstellingen waren bijgebouwd en tijdelijk een 'tussennummer', zoals 320a, 54b enz. hadden gekregen, werden dan in de doorgaande nummering meegenomen. Doorgaans werd met behulp van een ovaal [en bij de volgende ronde een rechthoekig] sjabloon een zwart nummer op de witgekalkte muur gezet (of witte cijfers op een ovaal, c.q. rechthoekig zwart). En zo kan het voorkomen dat een en hetzelfde huis in de loop van de jaren steeds een ander nummer krijgt (waarbij soms die meerdere nummers duidelijk zichtbaar aanwezig blijven).

Concordantietabellen

Van de huisvernummeringen werden zogenaamde concordantietabellen vervaardigd, waarin het oude huisnummer, het nieuwe huisnummer en de bewoner van dat moment werden opgenomen. In de gemeente Valkenburg aan de Geul zijn de volgende inventarissen van de voormalige gemeente Valkenburg(-Houthem) aanwezig:

inventarisnummer

1966 betreft	1e	10-jaarlijkse volkstelling uit	1829
1967	2e	"	1839
1968	3e	"	1849/1852
1969	9e	"	1909/1910

1970	10e	"	"	1919/1921
1971	11e	"	"	1929/1932

Ter gelegenheid van de laatste volkstelling in 1947 vond geen huisvernummering plaats.

Van de voormalige gemeente Houthem zijn in het archief van die gemeente onder nrs. 920-925 een zestal registers van de huisnummering te vinden uit de jaren 1909², 1927, 1932, 1935 (ca. 1938).

Per 1 oktober 1940 werden de gemeenten Houthem, Oud-Valkenburg en Schin op Geul opgeheven en bij de gemeente Valkenburg gevoegd. Een klein gedeelte van Houthem, te weten de Houthemerberg, werd door de gemeente Berg en Terblijt geannexeerd.

De naam van de gemeente Valkenburg werd op 15 juli 1941 gewijzigd in Valkenburg-Houthem.

Met ingang van 1 januari 1980 werd ook de gemeente Berg en Terblijt opgeheven en met de voormalige gemeente Valkenburg-Houthem samen gevoegd tot de nieuwe gemeente Valkenburg aan de Geul.

Na het ontstaan van de gemeente Valkenburg-Houthem werd pas in de naoorlogse periode begonnen met een 'straatnaam en nummer'-sanering. Was het bijvoorbeeld in de gemeente Houthem de gewoonte geweest om, beginnende in Broekhem met nummer 1 straatsgewijze door te nummeren tot uiteindelijk Houthemerberg nummer 475, in de nieuwe gemeente werd straatsgewijze, telkens met (in principe) nummer 1 aanvangende genummerd. Omdat er geen dwang bestond (er was geen volkstelling geweest) werden de huisvernummeringen pas geleidelijk doorgevoerd, aanvangende met de urgentste situaties. Gezien de uitbreidingen aan de van Caldenborghsweg werd daar in 1952 hernummerd, de Putweg, de Koningswinkelstraat en de Beek-straat waren in 1957 aan de beurt, terwijl Broekhem, Strabeek, St. Gerlach en Vroenhof in 1959 volgden. Houthemerberg, onderdeel van Berg en Terblijt, was reeds in 1950 van nieuwe huisnummers (en straatbenaming) voorzien. Voor de andere geannexeerde gemeenten gold dezelfde geleidelijkheid. Oud-Valkenburg 1954, Sibbe en IJzeren 1960, Schin op Geul 1960/61 enz.

Bij deze naoorlogse vernummeringen doet zich het probleem voor dat er geen concordantietabellen werden opgemaakt, althans deze zijn nergens te achterhalen. Wil men dus bijvoorbeeld het vroegere huisnummer van het huidige Putweg 20 (te Houthem St. Gerlach) achterhalen, dan is dat een probleem. Om er achter te komen dat het vroegere adres *Vroenhof 429* identiek is met het huidige *Putweg 20* zijn er praktisch twee mogelijkheden.

Persoonskaarten

Op de persoonskaarten werden in de periode 1940 tot 1981 de gegevens van de binnen de gemeente woonachtige personen opgetekend, waarbij ook het juiste adres en alle adreswijzigingen, dus inclusief wijzigingen van straatnaam en/of huisnummer werden aangetekend, inclusief de exacte datum van de vernummering. Probleem is dat, in verband met de privacy, slechts de persoons-

kaarten van overleden personen, via het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) en dan nog tegen 'forse' betaling beschikbaar zijn.

Woningkaarten

In dezelfde periode van 1940 tot 1981 werden in de gemeentelijke administratie, op woningkaarten, bijgehouden welke gezinshoofden op welk adres verbleven. Bij wijziging van straatnaam en/of huisnummer werd op die kaarten de oude naam en nummer doorgehaald en vervangen door de nieuwe gegevens. Moeilijkheid hierbij is dat nauwelijks te traceren is, wanneer de daadwerkelijke vernummering plaats vond. Straatsgewijze geordend wordt wel op een voorblad aangegeven wanneer de gemeenteraad tot naamswijziging en vernummering besloot, maar wanneer uitvoering aan dat besluit werd gegeven, blijft onduidelijk.

De bij de volkstellingen vervaardigde overeenstemmingstabellen hadden een doel: het overzichtelijk en in een oogopslag samenvatten van veranderde gegevens. Het is dan ook spijtig dat van de naoorlogse huisvernummeringen geen dergelijke, eenvoudig raadpleegbare, tabellen werden vervaardigd. Voor genealogen, historici, maar ook voor de gemeentelijke overheid kan het nuttig zijn om over een gemakkelijk toegankelijk overzicht te beschikken.

Huisvernummeringslijst Houthem³

Aan de hand van een aantal persoonskaarten van overleden personen, via het CBG verkregen, en inzage van de woningkaarten in het gemeentearchief te Valkenburg aan de Geul, door bereidwillige ambtenaren welwillend uit de depots opgehaald, is een huisvernummeringslijst opgesteld van de vroegere gemeente Houthem.

De straitsgewijze opgeborgene woningkaarten bevatten niet alleen de gegevens van 'oude' huizen, die vernummering ondergingen, maar ook gegevens van 'nieuwe' huizen die op een bepaalde datum voor het eerst in gebruik werden genomen. Terwille van de volledigheid, en de informatie die dit aan de raadpleger van dit overzicht kan verschaffen, zijn de gegevens van die huizen dan ook in de opgestelde tabellen mee opgenomen.

Het kan voorkomen dat een en hetzelfde huis in de beschreven periode meermalen vernummerd is. Het kan ook voorkomen dat een huis werd afgebroken en een nieuwbouw op dezelfde plek het oude huisnummer kreeg toegewezen. Bij onduidelijkheid zullen de originele bescheiden alsnog geraadpleegd moeten worden, hetgeen in 99% van de gevallen waarschijnlijk niet nodig zal blijken.

Uitgangspunt is het oude woningbestand van de **gemeente Houthem** geweest. Daarom is bijvoorbeeld slechts een gedeelte van de Plenkertstraat in het vervaardigde overzicht te vinden. De 'nieuwbouw' in de kern Houthem is wel, doch de uitgebreide 'nieuwbouw' in Broekhem-Zuid is niet opgenomen. De straatnaam 'Provinciale weg', die door Broekhem, Strabeek, St. Gerlach en Vroenhof liep, is afgekort tot "P.W.". Dit betekent niet dat de panden te Broekhem enz., die geen "P.W."-aanduiding hebben, niet aan de voormalige Provinciale weg gelegen kunnen hebben. De aanduidingen Broekhem, enz. en Provinciale weg werden naast en door elkaar gebruikt.

Als bewoner van de woning op het tijdstip van de vernummering is niet altijd de hoofdbewoner vermeld. Uitgangspunt is de vernummering en de vernummerdatum, niet de hoofdbewoner. De datum van ingebruikname is een door de bewoner aan de gemeente opgegeven datum. Deze kan enigszins, meestal om fiscale redenen, afwijken van de datum waarop de woning werkelijk in gebruik genomen werd.

Voor degene die naar gegevens over het plaatselijke woningbestand op zoek is, is de samengestelde tabel een tijdsbesparende bron.

Voorbeelden van oude huisnummers⁴

Als men nauwlettend door ons dorp loopt ontdekt men nog op veel plaatsen (meer dan verwacht) de oude nummers of tenminste zwarte aanduidingen, vooral op hardstenen deurstijlen, die daaraan herinneren.

Bij renovatiewerkzaamheden aan het pand Onderstestraat 52 kwam nummer 219 tevoorschijn, daar bij de vernummering van 1927 aangebracht.

Onderstestraat 52

Aan de woningen Strabeek 81 en 83 zijn nog zeer duidelijk de in 1921 met witte verf op een rechthoekig zwart vlak geschilderde nummers B 126 en B127 te herkennen (welk een kwaliteit verf die 85 jaar doorstaat!).

Strabeek 81 en 83

En naast het nummer 4a in de St. Gerlachstraat is het zwarte nummer 103, aangebracht in de 19^e eeuw, nog duidelijk zichtbaar, met dank aan de veranda van het voormalige hotel Curfs-Couvreur.

St. Gerlachstraat 4a

Een inventarisatie van al deze historische aanduidingen is nog niet gemaakt, maar met behulp van de nieuwe tabel kan wel eenvoudiger een verband gelegd worden. Opvallend is dat nagenoeg alleen in de oude dorpskern nog oude nummers zijn terug te vinden, zoals

Onderstestraat 5 en 7 (204/5), 12 (213), 28 (206), 52 (219);

St. Gerlach 25 (159), 29 (161), 31 (162);

St. Gerlachstraat 4a (103);

Strabeek 81 (126), 83 (127).

Onderstestraat 5 en 7

Onderstestraat 12, 28 en 52

St. Gerlach 25, 29 en 31

Strabeek 81 en 83

Toepassingen

Krijgt men poststukken onder ogen waarbij bijvoorbeeld een mijnheer/juffrouw X een kaart krijgt toegezonden op het adres C 228a dan is deze tussen 1921 en 1927 verzonden aan een adres thans bekend als Vroenhof 54 (C228a → D285 → D400 → 54). Via het oude bevolkingsregister van Houthem valt dan nog na te speuren wie precies de gelukkige ontvanger van dit poststuk mag zijn geweest.

Bestond de gemeente Houthem tot 1927 slechts uit 3 wijken (Broekhem A, Strabeek inclusief Houthemerberg B en St. Gerlach C), daarna was Broekhem A, Strabeek B, St. Gerlach C, Vroenhof D en Houthemerberg E. Een aanduiding die menigeen irrelevant lijkt, maar de onderzoeker een niet te verwaarlozen informatie oplevert.

De scepsis over het nut van de nieuwe huisvernummeringstabel mag groot zijn, voor de lokale onderzoeker zal het een handig hulpmiddel blijken te zijn, zoals blijkt uit volgend voorbeeld.

Op een foto in de collectie van de Heemkundevereniging staat aan de deuropening van een huis een aantal onbekende personen. Op de deurstijl valt het huisnummer 209 op. Als deze foto uit de periode 1927 tot 1935 stamt, zou deze woning Beekstraat 19 kunnen zijn. Bij de huisvernummering van 1935 werd Strabeek 209 namelijk vernummerd naar Beekstraat 19. Vóór 1935 woonde daar Jan Hubert Sieben, kantonnier, getrouwd met Maria Catharina Frijns. [Zij

woonden daarvoor te Broekhem aan de Grootestraat. Uit hun huwelijk werden 8 kinderen geboren, tussen 1908 en 1922].

Aan de hand van deze gegevens, getraceerd via het huisnummer, konden gericht telefonisch enkele mogelijke informanten [naamgenoten uit het telefoonboek van Groot-Valkenburg en omgeving] benaderd worden. De foto, op onze website als zoekplaatje aanwezig, werd onder hun aandacht gebracht, waarna al snel mevrouw Sieben-van Arkel de oplossing bracht.

Op de foto staan: oma Sieben-Frijns, haar dochter Lies Sieben en schoondochter Lena Sieben-Notten, de vrouw van kantonnier Frans Sieben, met zoon Willie. Lies Sieben trouwde in 1940 met Hubert Hermans, een broer van de moeder van ons thans aan de Beekstraat wonende lid Jan Senden. Deze bevestigde de identificatie door mevrouw Sieben-van Arkel.

Met deze fotobenoeming is het nut van een gemakkelijk toegankelijke concordantietabel wel aangetoond.

Noten

1. Over de eerste (Franse) volkstelling te Houthem schreef Fons Heijns reeds eerder in 't Sjtiegelke (nr. 5, juni 1996).
2. Op onze website www.houthem.info is deze lijst te vinden.
3. Deze lijst is – na overleg – te raadplegen in ons verenigingslokaal.
4. Met dank aan Fons Heijns en Wim Boersma.

Houthem.

Een nobele daad. — Vanwege de Schutterij „St. Martinus” werd dezer dagen, aan daarvoor in aanmerking komende huisgezinnen, een zekere hoeveelheid kolen verstrekt. Het bestuur der schutterij werd hiertoe in de gelegenheid gesteld, door de opbrengst van een fancy-fair, welke in den afgelopen zomer gehouden werd. Voorwaar een prijzenswaardige daad, welke zeker aanbeveling verdient.

Limburger Koerier, 16 november 1937

Heemkundevereniging Houthem-St. Gerlach